

наближеності до керівництва держави чи інших суб'єктивних обставин. Ключова і визначальна роль у реалізації політичної волі належить главі держави у зв'язку з широкими повноваженнями щодо забезпечення національної безпеки (Голова РНБО України, Головнокомандувач Збройних Сил України) і економічної безпеки зокрема, координації діяльності органів виконавчої влади та правоохоронних органів.

Отже, одним із заходів забезпечення подолання корупції в органах публічної влади є прозорість їх діяльності, а головне – повернення довіри населення до чиновників через зменшення бюрократизації, зменшення черг до кабінетів високопосадовців через впровадження електронних приймалень і обробки звернень громадян у швидші строки.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

2. П'ясецька-Устич С. В. Феномен корупції в Україні (політико-економічний аналіз). Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 14. 2016. С. 20–25.

Тройчук Руслан Дмитрович,
аспірант наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання
корупції ННІ № 3 Національної академії
внутрішніх справ

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Корупція є одним з основних чинників, які створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави та негативно впливає на всі сторони суспільного життя.

На сьогодні корупція розглядається не тільки як загроза національній безпеці окремих держав, а й як загроза світовому порядку в цілому. Щорічним рейтингом країн за Індексом сприйняття корупції, що визначається міжнародною неурядовою організацією «Transparency International», у 2019 році Україна зайняла 126 місце серед 180 країн [1, с. 1].

За результати соціологічних досліджень, проведених в Україні в поточному році, корупція, як і раніше, залишається однією з найважливіших та найбільш гострих проблем, що турбує населення держави. Так, в опублікованому Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) дослідженні «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність», що проводилося за Методикою стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, зафіксовано, що 69 % населення України вважає проблему корупції «дуже серйозною», а 22,2 % – «скоріше серйозною» [2, с. 1].

Законом України «Про запобігання корупції», визначені основні засоби антикорупційної діяльності, серед яких фінансовий контроль займає одне з ключових місць. Закон описує процедури фінансового контролю, як заходу запобігання корупції, який передбачає, насамперед, обов'язок суб'єктів дії Закону подавати декларації про майновий стан, регламентує порядок їх подання, визначає інформацію, яка повинна відображатися в декларації, і т. ін. Запровадження електронного декларування є вагомим надбанням держави після Революції Гідності, і переслідує мету зробити владу прозорою та підзвітною суспільству. Це – наріжний камінь антикорупційної реформи, розпочатої у 2014 році.

Серед заходів карального впливу на корупційні прояви значну роль посідає адміністративне законодавство, оскільки саме воно містить найбільшу кількість норм, які передбачають відповідальність за корупційні правопорушення і за якими найбільш часто притягують до відповідальності винних осіб [3, с. 164].

З проекту Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики за 2019 рік, підготовленого Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК), вбачається, що протягом 2019 року до суду для розгляду загалом надійшло 11 970 справ про притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення. Це на 14% більше порівняно з попереднім роком. Найбільше справ про адміністративні правопорушення стосувалося порушень вимог фінансового контролю (стаття 172⁶ КУпАП) [4, с. 15].

У прийнятому за основу Верховною Радою України в листопаді 2020 року проекті Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки», поряд з іншими, виокремлені проблеми, пов'язані з тим, що частина правил, заборон та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, не забезпечені заходами юридичної відповідальності. Так, статті 172⁴–172⁹, 212¹⁵–212²¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення мають низку недоліків, які суттєво знижують їхній забезпечувальний та превентивний потенціал, що в свою чергу негативно впливає на ефективність діяльності НАЗК, Національної поліції, прокуратури та судів. Іншою проблемою є те, що значна кількість осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності, уникають адміністративної відповідальності та/або стягнення, використовуючи системні недоліки існуючої процедури притягнення осіб до адміністративної відповідальності та недосконалість судової системи [5, с. 37]. Тобто діючи на сьогодні законодавчі положення про відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення потребують подальшого вдосконалення.

Однак, конституційна криза, що розпочалася в Україні майже два роки тому, внесла свої корективи та нанесла відчутного удару державній антикорупційній системі. Так, рішеннями Конституційного Суду

України (КСУ) було визнано неконституційною статтю Кримінального кодексу України, що закріплювала відповідальність за незаконне збагачення, потім ухвалено рішення про невідповідність положенням Конституції України призначення голови Національного бюро розслідувань України (НАБУ) та рішення, що фактично визнає створення НАБУ неконституційним. А вже 27 жовтня 2020 року рішенням КСУ № 13-р/2020 визнані неконституційними окремі положення Закону України «Про запобігання корупції», що стосуються повноважень НАЗК та механізмів здійснення фінансового контролю. Обґрунтовуючи своє рішення щодо визнання неконституційними цілої низки норм, які були частиною загальнодержавної антикорупційної стратегії, КСУ посилається виключно на порушення балансу в системі стримувань та противаг гілок влади.

Конституцією України закріплено, що рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені. Неконституційні положення будь-якого закону, які визнані у будь-якому рішенні КСУ, мають бути негайно усунені парламентським шляхом.

В Стратегії національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, зокрема зазначено, що «з метою реалізації конституційних принципів індивідуальної юридичної відповідальності та невідворотності покарання держава буде: утверджувати принцип нульової толерантності до корупції, забезпечувати ефективну діяльність органів, які запобігають корупції та протидіють корупційним правопорушенням» [6].

Запроваджуючи е-декларування, Україна наслідувала кращі практики західних країн, в яких декларування є елементом політичної культури та проявом поваги до громадян. Дієвість цього інструменту визначається ступенем відповідальності за його порушення. Тому всі зусилля суб'єктів законодавчої ініціативи, народних депутатів України, законодавчого органу мають бути спрямовані на виправлення «темних плям» у національному антикорупційному законодавстві та відновлення норм фінансового контролю, як ефективного інструменту очищення влади від корупції.

Список використаних джерел

1. Індекс сприйняття корупції – 2019 / Transparency International. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryinyattya-koruptsiyi-2019>.

2. Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність / InfoSapiens, НАЗК, EUACI // Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://bit.ly/3f8JPuG>.

3. Романов М.В. Основні засади запобігання корупції / М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: Права людини, 2017. – 176 с.

4. Проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики за 2019 рік / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Proyekt-Natsdopovidi-2019.pdf>.

5. Проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020–2024 роки» / Національне агентство з питань запобігання корупції // Офіційний сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-08.09.2020-1.pdf>.

6. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» / Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 / офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

Харченко Сергій Миколайович,
слухач Вінницького відділення ННІЗДН
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
економічної безпеки та фінансових
розслідувань Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент *Андрущенко І. Г.*

КОРУПЦІЯ ЯК ЯВИЩЕ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Корупція не є надбанням сучасності. Це протиправне явище виникло в суспільстві ще у стародавні часи, одночасно зі створенням управлінського апарату. У різних формах дане явище поширене у всьому світі. Барон Шарль Луї Монтеск'є (1689–1755), посилаючись на історичний досвід функціонування державного апарату, констатував, що «усяка людина, що володіє владою, схильна зловживати нею, і вона йде в цьому напрямі, поки не досягне покладеної їй межі» [1, с. 280].

На нинішньому етапі розвитку суспільних відносин, питання боротьби із корупцією є надзвичайно важливими для України, яка виборола свою незалежність і утвердилась як самостійна держава у світовому співтоваристві. Сталість демократичного розвитку нашої країни у значній мірі залежить від втілення у всі ланки державного механізму принципів законності та справедливості, неухильного додержання всіма державними службовцями приписів правових норм, подолання випадків хабарництва, незаконного одержання посадовими особами матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Особливо актуальною проблема боротьби із корупцією постає сьогодні у системі правоохоронних органів, свідомо чому є регулярні повідомлення у засобах масової інформації щодо виявлення корупційних діянь правоохоронців.